

dis animæ vulneribus : quare qui pie hac prece uti cupiunt, pro viribus benigne faciant egentibus; quantum enim vim habeat ad delendas scelerum maculas, testis est in Tobia (a) Angelus Domini sanctus Raphael, cujus est illa vox : Eleemosyna a morte liberat, et ipsa est quæ purgat peccata, et facit invenire misericordiam et vitam æternam. Testis est Daniel, (b) qui Nabuchodonosor regem sic admonebat : Peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas misericordiis pauperum.

Optima eleemosyna quæ?

XLII. Optima autem largitio et impertienda misericordiæ ratio, est oblivio injuriarum et bona voluntas erga eos qui rem vel existimationem, vel corpus tuum tuorumque violarint.

Nota. Quicumque igitur cupit in se esse maxime misericordem Deum, is ipsi Deo suas donet inimicitias, remittatque omnem offensionem et pro hostibus libentissime deprecetur, omnem captans occasionem de illis ipsis bene promerendi. Sed quoniam hoc argumentum explicatum est, cum homicidii locum tractavimus, eo rejicimus parochos.

Non indulgenti homini nihil injustius.

XLIII. Qui tamen hanc petitionem hoc sine conculant, nihil injustius esse, aut fingi posse quam eum qui cum hominibus durus sit, ut nemini se det ad lenitatem, idem postulet ut in se sit mitis et benignus Deus.

(a) Tob. 12, 9. — (b) Dan. 4, 24.

DE SEXTA PETITIONE.

ET NE NOS INDUCTAS IN TENTATIONEM.

Recens Deo conversi facile relabuntur.

I. Non dubium est quin filii Dei post impetratam delictorum veniam, cum incensi studio adhibendi Deo cultum et venerationem; cæleste regnum exoptant, et omnia divino numini tribuentes pietatis officia, toti pendant a paterna ejus voluntate ac providentia; tum eo magis humani generis hostis omnes adversus illos artes excogitet, omnes machinas pareat, quibus oppugnentur sic, ut verendum sit, labefactata et mutata sententia, rursum in vitia delabantur, longèque deteriores evadant, quam antea fuerint. De quibus illud principis Apostolorum jure dici possit : (a) Melius erat illis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato.

Cur hæc petitio ceteris sit addita.

II. Quare nobis a Christo Domino datum est hujus petitionis præceptum, ut quotidie nos Deo commendemus, ejusque patriam curam et præsidium imploremus, minime dubitantes fore ut, si deseramus divino patrocinio, valerrimi hostis laqueis irretiti teneamur.

Bis hanc orationem præcepit Christus, et cur?

III. Neque vero solum in hac orandi regula jussit a Deo petere, ne patiatur nos induci in tentationem; sed in alia etiam oratione, quam ad

(a) 2 Petr. 2, 21.

sacros Apostolos habuit sub ipsum mortis tempus, cum quidem (a) ipsos mundos esse dixisset, eos hujus officii his verbis admonuit: (b) Orate, ut non intretis in tentationem. Quæ iterum, a Christo Domino adhibita admonitio, magnum diligentiae onus imponit parochis excitandi fidelem populum ad frequentem hujus usum precationis; ut, cum tanta hominibus ab hoste diabolo in singulas horas pericula hujus generis intendantur, a Deo, qui solus illa propulsare potest, petant illud assidue: Ne nos inducas in tentationem.

Necessitas hujus petitionis quanta.

IV. Intelliget autem fidelis populus quantopere ageat divini hujus adjumenti, si suæ imbecillitatis inscitiaeque meminerit; si recordabitur illam Christi Domini sententiam: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma (c); si ei venerit in mentem, quam graves sint et exitiales hominum casus, impellente dæmone, nisi sustineantur dexteræ cælestis auxilio.

Exempla infirmitatis. — Quod illustrius esse possit humanæ infirmitatis exemplum, quam sacer ille chorus Apostolorum, qui magno antea animo cum essent, primo quoque objecto terrore, relicto Salvatore, diffugerunt? Etsi illustrius etiam est illud principis Apostolorum, qui in tanta professione singularis et fortitudinis et amoris in Christum Dominum, cum paulo ante, sibi bene fidens, ita dixisset: (d) Si oportuerit me mori tecum, non te negabo, statim unius voce mulierculæ perterritus, se Dominum non nosse jurejurando affirmavit.

(a) Joan. 15, 10. — (b) Matth. 26, 41. — (c) Matth. 26, 41. — (d) Matth. 26, 35.

Nota. Nimirum illi in summa spiritus alacritate non respondebant vires.

Nota iterum. — Quod si viri sanctissimi humanæ naturæ fragilitate, cui confidebant, graviter peccaverunt; quid non timendum est cæteris, qui ab eorum sanctitate absunt longissime?

Quot tentationum periculis exponantur homines.

V. Quare proponat fideli populo parochus prælia ac pericula, in quibus assidue versamur, dum anima est in hoc mortali corpore, quod undique caro, mundus et Satanas oppugnant.

Quid ira, quid cupiditas in nobis possit, quotusquisque est, qui magno suo malo id non experiri cogatur? Quis non his lacessitur stimulis? quis hos non sentit aculeos? quis subjectis non uritur ardentibus facibus? et quidem tam varii sunt ictus, tam diversæ petitiones, ut difficillimum sit gravem aliquam plagam non accipere.

Ac, præter hos inimicos, qui habitant et vivunt nobiscum, sunt præterea illi hostes acerrimi, de quibus scriptum est: (a) Non est nobis collectatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cælestibus.

Quam graves dæmonum impetus.

VI. Accedunt enim ad intimas pugnas externi impetus et impressiones dæmonum, qui et aperte nos petunt, et per cuniculos influunt in animas nostras, vix ut ab illis cavere possimus.

Dæmones cur principes appellentur.

VII. Illos et principes appellat Apostolus propter

(a) Eph. 6, 12.

naturæ excellentiam (nam natura hominibus et cæteris quæ sub sensum cadunt, creatis rebus antecellunt) : et potestates vocat, quod non solum naturæ vi, sed potestate etiam superant; et retores nominat mundi tenebrarum; non enim clarum et illustrem mundum regunt, id est bonos et pios, sed obscurum et caliginosum, nempe eos qui flagitiosæ et facinorosæ vitæ sordibus ac tenebris obcæcati, duce tenebrarum diaboli, delectantur.

Cur spiritualia nequitiae.

VIII. Nuncupat etiam dæmones spiritualia nequitiae : est enim et carnis et spiritus nequitia.

Carnales nequitiae.

Carnalis quæ dicitur nequitia, incendit appetitum ad libidines et voluptates, quæ percipiuntur sensibus.

Spiritualia nequitiae, quæ?

Spiritualia nequitiae sunt mala studia et prave cupiditates, quæ ad superiorem pertinent animæ partem, quæ tanto peiores sunt quam reliquæ, quanto mens ipsa et ratio altior est atque præstantior.

Nota. Quæ Satanae nequitia quia maxime spectat illuc, ut cœlesti nos hæreditate privet, propterea dixit Apostolus : In cœlestibus.

Quanta dæmonum odia.

IX. Ex quo licet intelligere magnas esse hostium vires, invictum animum, immane in nos et infinitum odium. Bellum etiam perpetuum eos gerere nobiscum, ut nulla pax sit cum illis, nullæ induciæ fieri possint. Quantum vero audeant, declarat Satana: apud Prophetam vox : (a) In cælum con-

(a) Isa. 14, 15.

scendam : aggressus est primos homines in paradiso, adortus est prophetas, appetivit Apostolos, ut, quemadmodum loquitur apud Evangelistam Dominus, (a) cribaret eos sicut triticum; ne ipsum quidem Christi Domini os erubuit; itaque ejus inexplebilem cupiditatem et immensam diligentiam sanctus Petrus expressit, cum dixit : (b) Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret.

Dæmones multi unum hominem oppugnant.

X. Quanquam non unus modo tentat homines Satan, sed gregatim interdum dæmones in singulos impetum faciunt : quod ille confessus est dæmon, qui rogatus a Christo Domino, quod sibi nomen esset, respondit : (c) Legio mihi nomen est, nempe dæmonum multitudo, quæ miserum illum divexarat; et de alio scriptum est : (d) Assumit septem alios spiritus secum, nequiores se, et intrantes habitant ibi.

Dæmones improbis infesti non sunt. Cur?

XI. Multi sunt qui, quod impulsus atque impetus dæmonum in se minime sentiunt, totam rem falsam esse arbitrantur, quos ipsos a dæmonibus non oppugnari mirum non est, quibus se sponte dederunt : non est in illis pietas, non charitas, non virtus illa christiano homine digna : quare fit ut toti sint in potestate diaboli : nec ullis tentationibus opus est ad eos evertendos, in quorum jam animis, ipsis libentibus, commoratur.

Dæmones infestant maxime pios.

XII. At vero qui se Deo dicaverunt, in terris

(a) Luc. 22. 51. — (b) 1 Petr. 5. 8. — (c) Marc. 5. 9. Luc. 8. 50. — (d) Matth. 12. 45.

coelestem vitam agentes, ii maxime omnium Satanæ incursibus petuntur, hoc acerbissime odit, his in singula temporis momenta struit insidias. Plena est historia divinarum Litterarum sanctorum hominum, quos præsentem etiam animo stantes, vel vi, vel fraude pervertit. Adam, David, Salomon, alique, quos enumerare difficile sit, experti sunt dæmonum violentos impetus et calidam astutiam, cui resisti non possit consilio aut hominum viribus.

Nota. Quis igitur se suo præsidio satis tutum existimet? Itaque pie casteque petendum a Deo est, (a) ne nos tentari sinat supra id quod possumus, sed faciat etiam cum tentatione proventum, ut possimus sustinere.

Qui dæmones timent, unde firmandi?

XIII. Verum hic fideles confirmandi sunt, si qui animi imbecillitate aut rei ignoratione dæmonum vim perhorrescunt, ut ipsi tentationum fluctibus agitati, in hunc precationis portum confugiant.

Dæmonum vires gubernat Deus.

XIV. Non enim Satanus in tanta et potentia et pertinacia, in capitali odio nostri generis, nec quantum, nec quandiu vult, tentare nos aut vexare potest; sed omnis ejus potestas Dei nutu et permissu gubernatur.

Notissimum est exemplum Job, de quo nisi diabolo dixisset Deus: Ecce universa quæ habet, in manu tua sunt, nihil ejus Satanus attingisset: contra vero nisi addidisset Dominus: Tantum in eum ne extendas manum tuam, uno diaboli ictu cum filiis ipse facultatibusque concidisset.

(a) 1 Cor. 10, 13.

Nota. Ita autem alligata est dæmonum vis, (a) ut ne in porcos quidem illos, de quibus scribunt Evangelistæ, non permittente Deo, invadere potuissent.

Verba petitionis explicantur.

XV. Sed ad intelligendam hujus petitionis vim, dicendum est quid hic tentatio significet; quid item induci in tentationem.

Tentare quid sit primo.

XVI. Est autem tentare, periculum facere de eo qui tentatur, ut ab ipso quod cupimus elicientes, verum exprimamus; quid tentandi modus in Deum minime cadit; quid enim est quod nesciat Deus? (b) Omnia enim, inquit, nuda et aperta sunt oculis ejus.

Quid secundo.

Est alterum tentandi genus, cum, longius progrediendo, aliud quæri solet in bonam vel in malam partem.

In bonam partem tentare quid.

XVII. In bonam, cum ea re tentatur alicujus virtus, ut illa perspecta et cognita, is commodis et honoribus augeatur, ejusque exemplum cæteris imitandum proponatur, ac denique omnes ob id ipsum ad Dei laudes excitentur. Quæ tentandi ratio sola convenit in Deum; hujus exemplum tentationis est illud in Deuteronomio: (c) Tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat, utrum diligatis eum an non.

Nota. Quo modo etiam tentare dicitur suos Deus, cum inopia, morbo et aliis calamitatum

(a) Matth. 8, 31. Marc. 5, 12. Luc. 8, 52. — (b) Heb. 4, 13. — (c) Deut. 15, 5.

692 CATECHISMUS CONCILII TRIDENTINI.

generibus premit, quod probandæ eorum patientiæ causa facit, et ut aliis documentum sint christiani officii.

Exemplum. — In hanc partem legimus Abraham esse tentatum, (a) ut filium immolaret; quo facto, fuit is obedientiæ et patientiæ exemplum singulare, ad memoriam hominum sempiternam.

Aliud. — In eandem sententiam dictum est de Tobia : (b) Quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te.

In malam partem tentare quid?

XVIII. In malam partem tentantur homines, cum ad peccatum aut exitium impelluntur; quod proprium diaboli officium est; is enim eo animo tentat homines, ut decipiat agatque præcipites, quamobrem (c) tentator in divinis Litteris appellatur.

Quam varie dæmones tentant

XIX. In iis vero tentationibus modo intimo, nobis admovens stimulos, animæ affectiones et commotiones adhibet administras; modo nos exagitans extrinsecus, externis rebus utitur, vel prosperis, ad offerendos vel ad frangendos adversis; nonnunquam habet emissarios et excussores perditos homines, in primisque hæreticos, qui sedentes in cathedra pestilentiæ, malarum doctrinarum mortifera semina dispergunt, ut illos, qui nullum delectum aut discrimen habent virtutis et vitiorum, homines per se proclives ad malum nutantes ac præcipitantes impellant.

Induci in tentationem quid.

XX. Dicimur autem induci in tentationem, cum

(a) Gen. 22, 1 et seq. — (b) Tob. 12, 15. — (c) Matth. 4, 5.

tentationibus succumbimus. Inducimur vero in tentationem dupliciter.

Primo. — Primum, cum de statu dimoti, in id ruimus malum, in quod tentando nos aliquis impulerit. At nemo quidem a Deo hoc modo in tentationem inducitur; quia nemini est peccati auctor Deus, imo (a) odit omnes qui operantur iniquitatem. Sic vero etiam est apud sanctum Jacobum : (b) Nemo, cum tentatur, dicat quoniam a Deo tentatur; Deus enim tentator malorum est.

Secundo. — Deinde dicitur nos in tentationem inducere is, qui etsi non tentat ipse, neque operam dat quo tentemur, tentare tamen dicitur, quia cum possit prohibere ne id accidat, aut ne tentationibus superemur, non impedit.

Nota. Hoc modo Deus bonos et pios tentari quidem sinit, verumtamen sua gratia sustentatos non deserit.

Nota præterea. Nec vero non interdum justo et oculo Dei judicio, nostris id sceleribus pollutantibus, nobis ipsi relictis, concidimus.

Tertio. — Præterea nos in tentationem Deus inducere dicitur, cum ejus beneficiis, quæ nobis ad salutem dedit, abutimur ad perniciem, et Patris substantiam, (c) ut prodigus ille filius, dissipamus vivendo luxuriose, nostris cupiditatibus obsequentes. Quamobrem id dicit : possumus, quod de lege dixit Apostolus : (d) Inventum est mihi mandatum quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem.

Exemplum. — Opportunum rei exemplum est Hierosolyma, teste Ezechiele, quam Deus omni ornamentorum genere locupletarat, ut ejus ore prophetæ diceret Deus : (e) Perfecta eras in de-

(a) Psalm. 5, 5. — (b) Jac. 1, 15. — (c) Luc. 15, 12. — (d) Rom. 7, 10. — (e) Ezech. 16, 14.

core meo, quem posteram super te; et tamen illa civitas divinis cumulata bonis, tantum abest ut optime de se merito, ac merenti Deo gratiam habens, cœlestibus beneficiis ad beatitudinem consequendam, cujus gratia ea acceperat, uteretur; ut, ingrattissima in parentem Deum, abjecta spe, cogitatione cœlestium fructuum, tantum præsentī abundantia luxuriose ac perditē fruēretur; quod Ezechiel eodem capite pluribus verbis persecutus est.

Nota. Quare sunt eodem loco ingrati in Deum homines, qui præbitam sibi ab eo divinitus uberrimam materiam recte factorum, ad vitia, illo permittente, convertunt.

Mos loquendi Scripturæ explicandus.

XXI. Sed oportet hunc divinæ Scripturæ morem diligenter attendere, quæ Dei permissionem his interdum verbis significat, quæ proprie si accipiantur, tanquam actionem in Deo significant; nam in Exodo sic est: (a) Indurabo cor Pharaonis; et apud Isaiam: (b) Excæca cor populi hujus; et ad Romanos scribit Apostolus: (c) Tradidit illos Deus in passiones ignominie et in reprobum sensum. Quibus in locis, aliisque similibus, non id omnino esse actum a Deo, sed permissum intelligendum est. *Vide Iren. lib. 4 contra hæret. c. 48. Tertull. lib. 2 contra Marc. 14. Augustin. lib. de Prædestin. et Gratia, c. 3, et de Prædestin. sanct. c. 9, et Lib. arbit. c. 21, 22, 25. D. Thom. 2 part. quæst. 87, art. 2, et 2, 2, q. 13.*

Nota. His positis, non erit difficile scire quid in hac precatōnis parte postulemus. Nec vero petimus ne omnino tentemur. Est enim hominum vita tentatio super terram.

(a) Ex. 4, 21. — (b) Isa. 6, 10. — (c) Rom. 1, 26.

Utilis est tentatio.

XXII. Est autem ea res utilis et fructuosa hominum generi: nam in tentationibus nos ipsos, id est vires nostras cognoscimus, quamobrem etiam humiliamur sub potenti manu Dei, viriliterque decertantes, expectamus immarcessibilem coronam gloriæ: (a) Nam et qui certat in agone, non coronatur, nisi legitime certaverit; et, ut inquit sanctus Jacobus: (b) Beatus vir qui suffert tentationem; quoniam, cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ quam repromisit Deus diligentibus se. Quod si urgemur nonnunquam hostium tentationibus, magnæ nobis erit levationi illa cogitatio, (c) habere nos adiutorem pontificem, qui possit compati infirmitatibus nostris, tentatum ipsum per omnia.

Quid hic postuletur.

XXIII. *Primo.* — Quid hic igitur petimus? non divino presidio deserti, tentationibus vel decepti assentiamur, vel cedamus afflictis, ut præsto sit nobis Dei gratia, quæ, cum defecerint nos propriæ vires, in malis recreet ac reficiat.

Secundo. — Quare et generatim Dei opem implorare debemus in omnibus tentationibus, et nominatim, cum singulis affligimur, ad precatōnem confugere oportet; quod a Davide factum legitimum pene in unoquoque tentationum genere; nam in mendacio sic precabatur: (d) Ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque; in avaritia ad hunc modum: (c) Inclina cor meum in testimonia tua et non in avaritiam. In rebus vero inanibus hujus vitæ, et illecebris cupiditatum, hæc

(a) 2 Tim. 2, 5. — (b) Jac. 1, 12. — (c) Heb. 4, 15. — (d) Ps. 118, 43. — (e) Ps. 118, 56.

prece utebatur : (a) Averte oculos meos, ne videant vanitatem.

Tertio. — Ergo postulamus, ne morem geramus cupiditatibus, neve defatigemur in tentationibus sustinendis, ne declinemus de via Domini; ut tam in rebus incommodis, quam in prosperis equitatem animi constantiamque servemus, et nullam nostri partem Deus sua tutela vacuum relinquat.

Quarto. — Petimus denique ut Satanam conte-rat sub pedibus nostris.

Meditanda cum hæc petimus.

XXIV. Reliquum est ut fidelem populum ad ea parochus cohortetur, quæ in hac preceatione maxime cogitare et meditari oporteat.

Primo. — In qua erit illa optima ratio, si quanta sit hominum infirmitas, intelligentes, viribus nostris diffidamus, et omni spe nostræ incolumitatis, in Dei benignitate collocata, eo freti patrocinio, vel in maximis periculis magnum animum habuerimus, præsertim cogitantes quam multos hac spe, atque hoc animo præditos ex hiantibus Satanæ faucibus liberarit Deus.

Exempla. — Annon Joseph (b) undique circumdatum ardentibus insanæ mulieris facibus, e summo ereptum periculo, ad gloriam extulit?

Annon Susannam (c) a Satanæ ministris obsessam, tum, cum nihil propius esset quam ut nefariis sententiis interficeretur, servavit incolumem? neque mirum; erat enim, inquit, cor ejus fiduciam habens in Domino.

Insignis est laus et gloria Job, qui de mundo, de carne, de Satana triumphavit. Plurima sunt hujus generis exempla, quibus parochus diligen-

(a) Isa. 118, 31. — (b) Gen. 39, 7. — (c) Dan. 13, 61.

ter pium populum ad eam spem fiduciamque cohortari debet.

Secundo. — Cogitent etiam fideles quem in hostium tentationibus ducem habeant, nempe Christum Dominum qui victoriam ex illo certamine retulit.

Vicit ipse diabolus : (a) est is ille fortior, qui superveniens fortem superavit armatum, quem et armis nudavit et spoliis. De hujus victoria, quam de mundo reportavit, est apud sanctum Joannem : (b) Confidite, ego vici mundum ; et in Apocalypsi dicitur (c) ipse leo vincens, et exisse vincens ut vinceret : quia in victoria suis etiam cultoribus facultatem vicendi dedit.

Tertio. — Est Apostoli ad Hebræos epistola plena victoriis sanctorum hominum, qui per fidem devicerunt regna, obturaverunt ora leonum, et quæ sequuntur (d).

Quarto. — Ex his vero, quæ sic acta legimus, eas victorias cogitatione complectamur, quas quotidie reportant ex intimis et externis dæmonum præliis homines fide, spe et charitate præstantes quæ tam multæ sunt, tamque insignes, ut si sub aspectum caderent oculorum, nihil frequentius accidere judicaremus, nihil gloriosius, de quorum hostium clade his verbis scripsit sanctus Joannes : (e) Scribo vobis, juvenes, quoniam fortes estis, et verbum Dei manet in vobis, et vicistis malignum.

Quomodo vincitur diabolus.

XXV. Vincitur autem Satanas non otio, somno, vino, comessatione, libidine, sed oratione, labore, vigilia, abstinentia, continentia, castitate : (f) Vi-

(a) Luc. 11, 22. — (b) Joan. 16, 33. — (c) Apoc. 5, 5. — (d) Heb. 11. — (e) 1 Joan. 2, 14. — (f) Math. 26, 41.

gilate et orate, inquit, ut jam diximus, ut non intretis in tentationem. Qui iis armis ad illam pugnam utuntur, in fugam convertant adversarios: (a) Qui enim resistunt diabolo, is fugiet ab eis.

Humiliter de se sentendum.

XXVI. In his tamen sanctorum hominum victoriis, quas diximus, nemo sibi placeat, nemo se efferat insolentius, ut se suis viribus hostiles demonum tentationes impetusque sustinere posse confidat: non est hoc naturæ nostræ, non humana imbecillitatis.

Sine Dei auxilio nihil possumus.

XXVII. Hæc vires, quibus prosternimus Satanæ satellites, dantur a Deo, qui ponit ut arcum æreum brachia nostra: cujus beneficio (b) arcus fortium superatus est: et infirmi accincti sunt robore; qui dat nobis protectionem salutis; ejus nos dextera suscipit; (c) qui docet manus nostras ad prælium, et digitos nostros ad bellum, ut uni Deo, pro victoria sint agendæ et habendæ gratiæ, quo uno et auctore et adjutore vincere possumus, quod fecit Apostolus; inquit enim: (d) Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum. Eundem auctorem victoriæ prædicat celestis illa vox in Apocalypsi: (e) Facta est salus, et virtus et regnum Dei nostri, et potestas Christi ejus; quia projectus est accusator fratrum nostrorum, et ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni. Testatur idem liber, Christi Domini partam ex mundo carneque victoriam eo loco: (f) Hi cum Agno pugnabant, et

(a) Jac. 4, 7. — (b) 1 Reg. 2, 4. — (c) Ps. 17, 55. — (d) 1 Cor. 15, 57. — (e) Apoc. 12, 10. — (f) Apoc. 17, 14.

Agnus vincet illos. Hæc de causa et de modo vincendi.

Premia pugnantibus proposita.

XXVIII. Quibus expositis, proponunt fideli populo parochi a Deo preparatas coronas, et constitutam victoribus sempiternam præmiorum amplitudinem, quorum ex eadem Apocalypsi divina proferunt testimonia: (a) Qui vicerit, non lædetur a morte secunda; et alio loco: (b) Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, et non delebo nomen ejus de libro vitæ; et confitebor nomen ejus coram Patre meo, et coram Angelis ejus. Et paulo post, Deus ipse ac Dominus noster ita loquitur ad Joannem: (c) Qui vicerit, faciam illam columnam in templo Dei mei, et foras non egredietur amplius. Tum inquit: (d) Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut et ego vici, et sedi cum Patre meo in throno ejus. Denique cum sanctorum gloriam et perpetuum illam bonorum vim quibus in cælo fruuntur, exposuisset, adjunxit: qui vicerit, possidebit hæc.

DE SEPTIMA PETITIONE.

SED LIBERA NOS A MALO.

Hæc petitio cæteras omnes comprehendit.

I. Postréma hæc petitio est instar omnium, qua Dei Filii divinam hanc orationem conclusit ejus etiam vim et pondus ostendens ea usus est orandi clausula, cum e vita migraturus, Deum Patrem pro hominum salute deprecaretur: (e) Rogo enim, inquit, ut serves eos a malo. Ergo hæc precatio formula, quam et præcepto tradidit, et exemplo confirmavit, quasi quadam epi-

(a) Apoc. 2, 11. — (b) Ibid. 5, 5. — (c) Ibid. 3, 12. — (d) Ibid. 5, 21. — (e) Joan. 17, 15.

tome summatim complexus est vim et rationem cæterarum petitionum. Cum enim id quod ea prece continetur, impetraverimus nihil, auctore sancto Cypriano, (a) remanet, quod ultra adhuc debeat postulari; cum semel protectionem Dei adversus malum petamus: qua impetrata contra omnia, quæ diabolus et mundus operantur, securi stamus et tuti. Quare, cum tanti sit hæc petitio, quanti diximus, debeat parochus in ea fidelibus explicanda summam adhibere diligentiam.

Hujus et sextæ petitionis differentia.

II. Differt autem hæc et proxima petitio, quod illa, vitationem culpæ, hæc, pœnæ liberationem postulamus.

Cur hæc oratio sæpe sit iteranda.

III. Quare non jam monendus est fidelis populus, quantopere et labore ex incommodis ac calamitatibus, et cælestis egeat adjumenti. Nam quot et quantis miseris proposita sit hominum vita, præterquam quod et sacri et profani scriptores hoc argumentum sunt copiosissime persecuti, nemo fere est, quin intelligat et suo et alieno periculo; persuasum enim est omnibus, quod exemplum patientiæ Job memoriæ prodidit: (b) Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseris, qui quasi flos egreditur, et conteritur, et fugit velut umbra, et nunquam in eodem statu permanet. Nec vero ullum præterire diem, qui propria aliqua molestia, aut incommodo notari non possit, testis est illa Christi Domini vox: (c) Sufficit diei malitia sua. Etsi conditionem humanæ vitæ declarat

(a) Lib. de Orat. citato. — (b) Job. 14, 1. — (c) Matth. 6, 55.

ipsius Domini monitum illud, (a) quo crucem quotidie sumi, seque docuit sequi oportere.

In incommodis facile precamur.

IV. Ut igitur quisque sentit quam laboriosa sit et periculosa hæc vivendi ratio; ita facile persuadebitur fideli populo malorum liberationem a Deo implorandam esse, præsertim cum nulla re magis ad orandum adducatur homines, quam cupiditate et spe liberationis eorum incommodorum, quibus premuntur, aut quæ impendent.

Nota. Est enim hæc insita ratio in animis hominum, ut in malis statim ad Dei auxilium confugiant. Qua de re est illum scriptum: (b) Imple facies eorum ignominia, et quærent nomen tuum, Domine.

Modus orandi docendus a parochis.

V. Sed si illud fere sua sponte faciunt homines, ut in periculis et calamitatibus invocent Deum, certe, quomodo id recte facere possint, ab iis quorum fidei ac prudentiæ commissa est eorum salus, maxime docendi sunt.

Malus orandi modus corrigendus.

VI. Non enim desunt qui contra Christi Domini jussum præpostero utantur ordine precatonis; nam qui jussit nos (c) ad se confugere in die tribulationis, idem orationis ordinem nobis præscripsit: voluit enim ut priusquam precaremur ut nos liberaret a malo, peteremus uti nomen Dei sanctificaretur, et adveniret regnum ejus, et reliqua postularem, quibus quasi gradibus quibusdam in hunc locum pervenitur; sed quidam, si caput, si latus, si pes condoluit, si rei familiaris jacturam faciunt, si minæ, si pericula ab ini-

(a) Luc. 9, 25. — (b) Ps. 82, 17. — (c) Ps. 49, 15.

miciis intenduntur, in fame, in bello, in pestilentia, omissis mediis dominicæ precationis gradibus tantum petunt ut ex illis eripiantur malis; at huic consuetudini repugnat Christi Domini iussum: (a) Quærite primum regnum Dei.

Bonus orandi modus.

VII. Itaque qui recte preces faciunt, cum deprecantur calamitates, incommoda, malorum depulsionem, id referunt ad Dei gloriam. Sic David illi precationi: Domine, ne in furore tuo arguas me, subjecti rationem qua se Dei gloriæ cupidissimum ostendit; inquit enim: (b) Quia non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi? Et idem, cum oraret Deum sibi ut misericordiam impertiret, subiungit illud: (c) Docebo iniquos vias tuas, et impii ad te convertentur.

Infidelium preces malæ.

VIII. Ad hanc orandi salutarem rationem, et ad exemplum Prophetæ incitandi sunt fideles auditores, et simul docendi, quantum intersit inter infidelium et christianorum hominum preces. Petunt vehementer illi etiam a Deo, ut possint ex morbis vulneribusque convalescere; sibi ut ex urgentibus vel imminentibus malis evadere liceat: sed tamen illius præcipuam spem liberationis ponunt in remediis natura vel hominum industria comparatis; quin etiam sibi datum a quovis medicamentum, etiam si cautionibus, si beneficiis, si dæmonum opera confectum sit, sine ulla religione adhibent, modo aliqua valetudinis spes ostendatur.

(a) Matth. 6, 33. — (b) Ps. 6, 6. — (c) Ibid. 34, 13.

Christianorum preces.

IX. Longe alia est ratio christianorum, quin in morbis et in omnibus adversis rebus habent summum periculum et præsidium salutis Deum, unum illum omnium auctorem boni, et liberatorem suum agnoscunt ac venerantur; remediis vero quæ inest ad sanandum vis, insitam a Deo esse pro certo habent; tantumque illa aegrotis prodesse existant, quantum ipse voluerit Deus. Est enim a Deo data hominum generi medicina, qua morbos sanaret. Hinc est illa Ecclesiastici vox: (a) Altissimus creavit de terra medicinam, et vir prudens non abhorrebit illam.

Nota. Itaque qui Jesu Christo nomen dederunt, non in illis remediis summam spem reponunt recuperandæ valetudinis, sed ipsi medicinæ auctori Deo maxime confidunt.

Remediis prohibitis non utendum.

X. Quare etiam in divinis Litteris reprehenduntur ii, qui (b) medicinæ fiducia nullum Dei auxilium requirunt: imo vero, qui vitam agunt ex divinis legibus, abstinere omnibus remediis, quæcumque ad curationem a Deo non adhibita esse constet; quod si etiam eorum usu medicamentorum illis sit explorata spes sanitatis, tamen ab iis, ut cautionibus et dæmonum artificijs, adhorrent.

In morbis soli Deo fidendum.

XI. Ad id autem fideles cohortari oportet, ut Deo confidant; ea enim re jussit nos beneficentissimus parens liberationem malorum postulare, ut in eo ipso quod jussit, spem etiam impetrationis haberemus. Multa sunt in sacris Litteris

(a) Eccli. 38, 4. — (b) Paral. 16, 12.

hujus rei exempla, ut qui minus rationibus adducuntur ad bene sperandum, exemplorum multitudine confidere cogantur. Abraham, Jacob, Loth, Joseph, David sunt in oculis locupletissimi testes divinæ benignitatis, sacræ Novi Testamenti litteræ tam multos enumerant, qui ex maximis discriminationibus erepti sunt pie pondere precationis, ut res exemplorum commemoratione non egeat.

Nota. Una igitur illa prophætæ sententia contenti erimus, quæ vel infirmissimum quemque confirmare potest: (a) Clamaverunt enim, inquit, iusti, et Dominus exaudivit eos, et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.

A malis quibusdam liberari non expedit.

XII. Sequitur hujus vis et ratio petitionis, ut fideles intelligant non omnino petere nos hoc loco ut a malis omnibus liberemur: sunt enim quædam, quæ communiter mala putantur, quæ tamen sunt illis fructuosa qui patiuntur, ut (b) ille stimulus qui Apostolo erat adhibitus, ut, Dei gratia adjuvante, virtus in infirmitate perficeretur.

Nota. Hæc si cognita sit, eorum vis summa voluptate pios afficiunt: tantum abest ut a Deo petant ut auferantur.

A quibus malis liberari hic petimus.

XIII. Quare tantum ea mala deprecamur, quæ nullam animæ utilitatem asferre possunt; reliqua minime, modo aliquis inde salutaris fructus existat.

Omnino igitur huic voci ea subjecta vis est, ut a peccato liberati a tentationis etiam periculo, ab

(a) Ps. 53, 18. — (b) 2 Cor. 12, 7.

intimis externisque malis eripiamur, ut tuti simus ab aqua, ab igne, a fulgure; ne grando noceat frugibus, ne annonæ caritate, seditionibus, bello laboremus.

Petimus a Deo, ut morbos, pestem, vastitatem arceat; vincula, carcerem, exsilium, proditiones, insidias, cæteraque omnia prohibeat incommoda, quibus maxime terri ac premi solet hominum vita, omnes denique flagitiorum et facinorum causas avertat.

Neque hæc solum quæ omnium consensione mala sunt deprecamur; sed illa etiam, quæ præne omnes bona consistunt, divitias, honores, valetudinem, robur, hanc ipsam vitam; petimus, inquam, ne ad malum et ad animæ nostræ exilium hæc convertantur.

Oramus etiam Deum, ne morte opprimamur repentina: ne in nos iram Dei co-citemus; ne, quæ impios manent, supplicia subeamus; ne igne purgatorii torqueamur: a quo ut alii liberentur, pie et sancte precamur.

Nota. Hanc petitionem et in Missa, et in Litanis sic interpretatur Ecclesia, nos videlicet ea præterita, præsentia, futura mala deprecari.

Deus nos a malis liberat variis modis.

XIV. Non uno autem modo Dei nos benignitas eripit a malis: nam impendentes prohibet calamitates; quomodo legimus magnum illum Jacob esse (a) liberatum ab inimicis, quos in illum concitaret Sichimitarum cædes: exstat enim illud: Terror Dei invasit omnes per circuitum civitates, et non sunt ausi persequi recedentes.

Nota. Et quidem beati omnes, qui cum Christo

(a) Gen. 33, 5.

Domino in cælis regnant, omnibus malis Dei ope liberati sunt.

Nos autem, qui in hac peregrinatione versamur, ab omnibus incommodis solutos esse minime vult, sed eripit a quibusdam.

Solatia quæ dat Deus.

XV. Et si sunt instar liberationis malorum omnium ea solatia, quæ dat interdum Deus iis qui rebus premuntur adversis. His se consolabatur propheta, cum illa dicebat: (a) Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam. Præterea a malis homines liberat Deus, cum illos in summum discrimen adductos integros servat et incolumes; quod et (b) pueris illis in ardentem fornacem coniectis, et Danieli contigisse legimus, (c) quem leones nihil læserunt, quemadmodum neque pueros (d) flamma violavit.

Malus hic dicitur dæmon, cur?

XVI. Malus vero etiam ex sententia sanctorum Basilii magni, Chrysostomi et Augustini præcipue dicitur dæmon, quod hominum culpæ, id est, sceleris et peccati auctor fuit: quo etiam ministro atitur Deus in repetendis penis a sceleratis et facinorosis; dat enim Deus omne malum hominibus, quod illi peccati causa patiuntur, in quam sententiam loquuntur divinæ Litteræ illis verbis: (e) Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit? Item: (f) Ego Dominus, et non est alter, formans lucem et creans tenebras, faciens pacem et creans malum.

Altera ratio. — Malus quoque dicitur dæmon

(a) Ps. 95, 18. — (b) Dan. 3, 49. — (c) Ibid. 6, 22. — (d) Ibid. 5, 50. — (e) Amos. 5, 6. — (f) Isa. 45, 6, 7.

ob eam causam, quod etsi nihil eum læserimus, tamen perpetuum bellum nobis infert et capitali nos insectatur odio.

Nota. Quod si nobis et fide armatis et innocentia tectis nocere non potest, tamen nullum finem facit tentandi nos externis malis, et quicumque potest ratione divexandi: quamobrem Deum precamur ut nos a malo liberare velit. *Chrysostom. hom. 20 in Matth. et hom. 5 in Job. August. in Ecclesiast. Dogmat. c. 57. Basil. in hom. Quod Deus non sit auctor malorum, non procul a fine.*

Cur a malo et non a malis liberari precamur.

XVII. Dicimus autem a malo non a malis, ob id, quod mala quæ in nos a proximis proficiscuntur, illi assignamus tanquam auctori et impulsori, quominus etiam proximis irasci debemus: quin odium et iracundiam in ipsum Satanam convertere oporteat, a quo homines ad inferendam injuriam impelluntur.

Nota. Itaque si te aliqua re læserit proximus, cum preces facis parenti deo, pete ut non modo te liberet a malo, id est ab iis, quas tibi proximus imponit, injuriis; sed illum ipsum eripiat proximum ex diaboli manu ejus impulsu homines in fraudem inducentur.

Cur hic non exaudimur quid agendum.

XVIII. Illud denique sciendum est, si in precibus et votis non liberamur a malis, debere nos quæ premanat, ferre patienter, intelligentes placere divino numini, ut toleranter ea patiamur. Quare minime nos indignari, aut dolere par est, quod preces nostras non audiat Deus, sed omnia ad ejus nutum ac voluntatem referre oportet, existimantes id utile, id esse salutare, quod Deo placet

ut ita sit, non autem id quod secus nobis videatur.

Patenter hic sunt ferenda incommoda.

XIX. Postremo docendi sunt pii auditores, dum in hoc vitæ curriculo versantur, eos ad omne incommodorum et calamitatum genus non solum æquo, sed etiam gaudenti animo ferendum paratos esse debere: (a) Omnes enim, inquit, qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur. Item: (b) Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Rursum: (c) Nonne hæc oportuit pati Christum: et ita intrare in gloriam suam? Non enim æquum est servum majorem esse domino suo: sicuti turpe est, e sententia sancti Bernardi, membra esse delicata, sub spinoso capite. *Sermon. 5. De omnibus sanctis.*

Exemplum. — Præclarum illud est exemplum Uriæ propositum ad imitandum, qui, adhortante Davide domi ut se contineret, inquit: (d) Arca Dei et Israel et Juda habitant in papilionibus; et ego ingrediar domum meam!

Alia exempla. — His instructi rationibus ac meditationibus, si ad orandum veniamus, illud assequemur, ut si minus undique cincti malisque circumdati: quemadmodum tres illi pueri intacti ab igne, sic nos inviolati servemur: certe ut Machabei, casus adversos constanter ac fortiter feramus.

In contumeliis et cruciatibus sacros imitabimur Apostolos, (e) qui cæsi verberibus, vehementer lætabantur, quod digni habiti essent qui pro Christo Jesu contumelias paterentur: sic nos ita comparati conemus illa summa animi voluptate:

(a) 2 Tim. 3, 12. — (b) Act. 14, 21. — (c) Luc. 24, 26. — (d) 2 Reg. 11, 11. — (e) Act. 5, 41.

(a) Principes persecuti sunt me gratis, et a verbis tuis formidavit cor meum: lætabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa.

ORATIONIS DOMINICÆ SIGNACULUM.

AMEN.

Recte sunt finiendæ preces.

I. Hanc vo-em, sicuti est, signaculum orationis dominicæ appellat sanctus Hieronymus in Commentariis in Matthæum, vi, 6.

Quare, ut admonuimus antea fideles de præparatione qua: adhibenda sit priusquam aggrediantur ad divinam precationem, sic nunc faciendum duximus, ut clausulæ ac finis ipsius precationis causam rationemque cognoscant.

Nota. Non enim plures est divinas preces diligenter ordiri, quam religiose absolvere.

Fructus hujus particulæ.

II. Sciat igitur fidelis populus multos esse, et eos uberes fructus, quos ex dominicæ orationis fine percipimus: sed omnium uberrimus ac lætissimus fructus est eorum impetratio, quæ postulavimus, de quo supra satis dictum est. Non solum autem consequimur postrema hac parte precationis, ut nostræ preces audiantur, sed quædam etiam majora ac præclariora, quam ut verbis explicari possint.

Orationis bona.

III. Nam cum orando homines cum Deo colloquantur, ut sanctus Cyprianus ait, fit quodam inexplicabili modo oranti divina majestas propior, quam cæteris, quem præterea singularibus

(a) Ps. 118, 161.

mine tuo saluum me fac, et in virtute tua iudica me; et tamen hilare ac fidenter in eodem psalmo subiicit: Ecce enim deus adiuuat me: et Dominus susceptor est animæ meæ.

Ad orationem accedendum.

VI. Quare qui se confert ad sacras preces fide speque munitus, parentem adeat Deum, ut se id consequi posse, quod ei opus sit, nullo modo diffidat.

Vocis Amen dignitas.

VII. Sunt autem in extremo hoc divinæ precationis verbo, *Amen*, multa quasi semina quædam earum rationum cogitationumque, quas diximus.

Quid proprie significet.

VIII. Et quidem adeo frequens fuit hæc Hebræa vox in ore Salvatoris, ut Spiritui sancto placuerit ut in Ecclesia Dei retineretur.

Usus huius vocis in Missa.

IX. Cui voci illa quodam modo subjecta sententia est: Scito tuas auditas esse preces; habet enim vim respondentis, et illum, qui precibus quod velit, impetrarit cum bona gratia dimittentis Dei.

Hanc sententiam perpetua Ecclesiæ Dei consuetudo comprobavit, quæ in sacrificio Missæ cum pronuntiatur oratio dominica, non rei sacræ ministris, quorum partes sunt illa dicere: *Sed libera nos a malo*, attribuit hanc vocem, *Amen*: sed ipsi sacerdoti accommodatam reservavit: qui cum Dei et hominum sit interpres, Deum exoratum esse populo respondet.

Nota. Nec tamen hic ritus communis est omnium precationum: quippe cum in cæteris mi-

nistrorum sit munus respondendi, *Amen*, sed proprius dominicæ orationis; nam in aliis precibus consensum modo desideriumque significat: in hac responsio est, Deum orantis postulationi consensisse.

Amen varie interpretatum.

X. Ac varie quidem a multis est interpretatum hoc verbum, *Amen*: Septuaginta interpretes verterunt, *fiat*; alii reddiderunt, *vere*; Aquila, *fideliter*, convertit. Sed parvi refert hoc an illo modo sit redditum, modo habere intelligamus eam vim, quam diximus, confirmantis sacerdotis consensum id esse quod petebatur, cuius sententiæ testis est Apostolus, in epistola ad Corinthios: (a) Quotquot enim, inquit, promissiones Dei sunt, in illo est, ideo et per ipsum *Amen* Deo ad gloriam nostram.

Amen attentionem excitat.

XI. Est etiam hæc nobis accommodata vox, in qua inest confirmatio quædam earum petitionum, quas adhuc adhibuimus; quæ etiam eos reddit attentos qui dant operam sacris precibus: fit enim sæpe ut in precatione distracti homines variis cogitationibus, alio traduantur.

Est totus orationis repetitio.

XII. Imo vero summo studio petimus hac ipsa voce, ut omnia fiant, id est, concedantur, quæ antea petivimus: vel potius intelligentes nos jam impetrasse omnia, ac sentientes præsentem vim divini auxilii, illud una cum propheta canimus: (b) Ecce enim Deus adiuvat me, et Dominus sus-

(a) 2 Cor. 1, 20. — (b) Ps. 55, 6.

ceptor est animæ meæ. Nec est quod quisquam dubitet, quin et nomine Filii sui, et verbo, quo sæpissime is usus est, moveatur Deus, (a) qui semper, ut ait Apostolus, exauditus est pro sua reverentia.

(a) Heb. 5, 7.

FINIS.

Concilium Tridentinum censuit eos quos cathedralibus aut aliis superioribus ecclesiis præfici, vel quibus de earum dignitatibus, canonicatibus et aliis quibuscumque beneficiis curatis provideri contigerit; publicam orthodoxæ fidei professionem facere, seque in Romanæ Ecclesiæ obedientia permansuros spondere et jurare debere. Pius Quartus decernit idem observandum per quoscumque quibus de monasteriis, conventibus, domibus et aliis Regularium quorumcumque Ordinum et Militarium quovis nomine et titulo, provideri occurrerit sub penis in dicto Concilio contentis, formamque hanc ejusdem fidei professionis jussit usurpandam, et abhinc illam usurpaverunt apud nos Concilia Burdigal. an. 1585; Turon. an. 1585; Narbon. an. 1551; Bitur. an. 1584; Aquens. 1585; Tolosan. an. 1590; Narbon. an. 1609. Atque eadem professione uti tenentur quicumque ab hæresi remeantes ad fidem Ecclesiæ catholicæ revertuntur. Quapropter catholico huic operi veluti totius fidei summam quasi necessariam, Bullam integram adnectere censui.

BULLA S. N. D. D. PII

DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI SUPER FORMA JURAMENTI PROFESSIONIS FIDEI.

Pius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Injunctum nobis apostolicæ servitutis officium requirit, ut ea quæ Dominus omnipotens, ad providam Ecclesiæ suæ directionem, sanctis Patribus in nomine suo congregatis, divinitus inspirare dignatus est, ad ejus laudem et gloriam incunctanter exsequi properemus. Cum itaque juxta

Concilii Tridentini dispositionem omnes, quos deinceps cathedralibus et superioribus ecclesiis præfici, vel quibus de illarum dignitatibus, canonicatibus, et aliis quibuscumque beneficiis ecclesiasticis, curam animarum habentibus provideri contingat, publicam orthodoxæ fidei professionem facere, seque in Romanæ Ecclesiæ obedientia permansuros spondere et jurare teneantur. Nos volentes, etiam per quoscumque, quibus de monasteriis, conventibus, domibus, et aliis quibuscumque locis regularium quorumcumque ordinum, etiam militarium, quocumque nomine vel titulo providebitur, idem servari, et ad hoc, ut unius et ejusdem fidei professio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicaque et certa illius forma cunctis innotescat, nostræ sollicitudinis partes, in hoc aliqui minime desiderari, formam ipsam, præsentibus annotatam, publicari, et ubique gentium per eos ad quod ex decretis ipsius Concilii et alios prædictos spectet, recipi et observari, ac sub pœnis per Concilium ipsum in contravenientes latis, juxta hanc et non aliam formam, professionem prædictam solemniter fieri, auctoritate apostolica tenore præsentium districte præcipiendo mandamus hujusmodi sub tenore. Ego N. firma fide credo et profiteor omnia et singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli et terræ, visibilium omnium et invisibilium: et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cœlis, et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria vir-

gine, et homo factus est; crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est; et resurrexit tertia die, secundum Scripturas; et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris; et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos; cujus regni non erit finis: et in Spiritum sanctum Dominum, et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre et Filio simul adoratur, et conglorificatur; qui locutus est per Prophetas: et unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptismum in remissionem peccatorum; et exspecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi. Amen. Apostolicas et ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item sacram Scripturam juxta eum sensum quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione sacram Scripturarum admitto, nec eam unquam, nisi juxta unanimum consensum Patrum accipiam et interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere et proprie sacramenta novæ legis a Jesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium; illaque gratiam conferre, et ex his Baptismum, Confirmationem et Ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos Ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solemnibus administratione recipio et admitto: omnia et singula, quæ de peccato originali, et de justificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. Profiteor pariter in missa offerri Deo verum

proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis : atque in sanctissimo Eucharistiæ sacramento esse vere, realiter et substantialiter corpus et sanguinem, una cum anima et divinitate Domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, et totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constante teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari : similiter et sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero imaginem Christi, ac Deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum, habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam : Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse : illarumque usum christiano populo maxime salutarem esse affirmo : sanctam catholicam et apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum matrem et magistram agnosco ; Romanoque Pontifici, beati Petri, Apostolorum principis, successori ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro : cætera item omnia a sacris canonibus, et œcumenicis Conciliis, ac præcipue sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita et declarata, indubitanter recipio atque profiteor ; simulque contraria omnia atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas, rejectas et anathematizatas, ego pariter damno, rejicio et anathematizo : hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsentis sponte profiteor, et veraciter teneo, eandem integram et inviolatam

usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo adjuvante, retinere et confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri et prædicari, quantum in me erit, curaturum, ego idem N. spondeo, voveo ac juro : sic me Deus adjuvet et hæc sancta Dei Evangelia. Volumus autem quod præsentis litteræ in cancellaria nostra apostolica, de more, legantur. Et ut omnibus facilius pateant, in ejus Quinterno describantur, ac etiam imprimantur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli, Apostolorum ejus, se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, idibus novemb., pontificatus nostri anno quinto.

Fed. Cardinalis CÆSIUS.

C. E. GLORIERIUS.

Lectæ et publicatæ fuerunt suprascriptæ litteræ Romæ in cancellaria apostolica, anno Incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, die vero sabbati, nona mensis decembris, pontificatus sanctissimi in Christo Patris et domini Pii Papæ quarti anno quarto.

A. LOMELLINUS, custos.